

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízdila a JUDr. Brigity Chrastilové v právní věci **žalobců: a) S. B., b) nezl. A. B.,** zastoupeni Mgr. Ervínem Perthenem, advokátem, se sídlem Velké náměstí 135/19, Hradec Králové, proti **žalovanému: Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, vydaného ve spojených věcech č. j. 52 Az 326/2003 - 126 a **č. j. 52 Az 3/2004 - 119 ze dne 12. 5. 2004,**

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

III. Ustanovenému zástupci žalobců, Mgr. Ervínu Perthenovi, **se určuje** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši 3500 Kč. Odměna bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Žalobce a žalobkyně (dále též jen „stěžovatelé“) kasační stížností napadají rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, č. j. 52 Az 3/2004 - 119 ze dne 12. 5. 2004 (52 Az 326/2003), který byl vydán ve spojených věcech obou žalobců a manželky žalobce a) a kterým byla zamítnuta mimo jiné jejich žaloba proti rozhodnutí žalovaného č. j. OAM - 7711/VL - 10 - P08 - 2001 ze dne 19. 2. 2003. Tímto rozhodnutím žalovaného nebyl stěžovatelům udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona

č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), a zároveň bylo rozhodnuto o tom, že se na stěžovatele nevztahuje překážka vycestování podle § 91 téhož zákona.

Stěžovatelé ve své kasační stížnosti tvrdí nezákonnost, vady řízení i nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí a opírají se o kasační důvody podávané z § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Podle stěžovatelů byla v jejich případě splněna podmínka odůvodněného strachu z pronásledování, a tedy azyl jim měl být udělen. Žalobce a) spolu se svojí manželkou provozoval cestovní kancelář. Při jejich podnikání však vůči nim byly ze strany státních orgánů uskutečňovány šikanózní kroky, které měly charakter psychického nátlaku. Stěžovatelé poukazují na nadměrně přísný dohled, kontrolu dokladů totožnosti, výzvu k tomu, aby „si připravili 10 000 USD“, hlídkování policejního automobilu před jejich domem, vysílání falešných zákazníků do cestovní kanceláře, vykonstruované obvinění manželky žalobce a), žádost o poskytnutí finanční hotovosti, což měl být úplatek, domovní prohlídku v jejich domě bez souhlasu soudu apod. Obavy ze strany státní policie v zemi původu stěžovatelů vedla žalobce a) a jeho manželku k rozhodnutí opustit tuto zemi. Nebyla tak zajištěna ochrana žalobce a), naopak to byl stát, který je pronásledování vystavil. Žalobce a) a jeho manželka byli příslušníky sociální skupiny podnikatelů a právě pro jejich příslušnost k této sociální skupině byl na ně vyvíjen nátlak. Ze shora uvedených důvodů měl být žalobci a) udělen azyl. Stejně jako v případě žalobce a) je podmínka pro udělení azylu splněna i v případě žalobkyně b).

Stěžovatelé dále namítají pochybení krajského soudu, který dospěl k závěru, že rozhodnutí o tom, že manželka žalobce a) se dopustila trestného činu, je rozhodnutím, jehož důvodnost a zákonnost mu nepřísluší posuzovat. V tomto nesprávném právním posouzení otázky trestného činu manželky žalobce a) shledávají stěžovatelé také nezákonnost napadeného rozsudku krajského soudu.

Kromě toho stěžovatelé namítají, že rozhodnutí žalovaného nebylo podepsáno oprávněnou osobou, neboť povinnou náležitostí rozhodnutí je i podpis oprávněné osoby a rozhodnutí tedy nelze opatřit podpisem jiné osoby s doložkou „za správnost“, a rozhodnutí tak nevyjadřuje vůli žalovaného. Z tohoto důvodu stěžovatelé dovozují nicotnost rozhodnutí žalovaného.

Stěžovatelé také namítají porušení jejich práva vyjádřit se k podkladu a ke způsobu jeho zjištění ve správním řízení. Taková možnost musí být účastníkovi správního řízení dána s výslovným poučením, a sice až tehdy, kdy má správní orgán ve správním spisu zařazeny již všechny podklady, na základě kterých se chystá rozhodnout, a musí být k tomu určen konkrétní termín. Stěžovatelé nebyli upozorněni na skutečnost, že se žalovaný chystá rozhodnout, a nemohli tak svého práva vyjádřit se k věci a navrhnout další důkazy využít.

Ze všech shora uvedených důvodů stěžovatelé navrhují, aby rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, byl zrušen a aby věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení, přitom žádají, aby podané kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek. Následně podáním doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 6. 10. 2004 byla vzata zpět žádost o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, z podání doručeného Nejvyššímu správnímu soudu dne 16. 11. 2004 lze dovodit, že stěžovatelé na své původní žádosti o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti trvají.

Žalovaný ve svém vyjádření navrhuje zamítnutí kasační stížnosti. Žádná z námitek, které stěžovatelé uplatnili, není důvodná, pokud jde o tvrzené porušení práva stěžovatelů vyjádřit se k podkladu a ke způsobu jeho zjištění ve správním řízení, poukazuje žalovaný na skutečnost, že žalobce a) se nechtěl s podklady seznámit, naopak jeho manželka tohoto práva využila a navrhla doplnění dokazování o další listiny, které předložila.

Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že řízení před žalovaným bylo zahájeno dne 8. 8. 2001, souběžně bylo vedeno řízení s jeho manželkou. Žalobce a) ve správním řízení uvedl, že od roku 1990 s manželkou podnikal, v roce 1996 za nimi přišli neznámí muži a začali je vydírat. Nejdřív jim zaplatili, pak ale odmítli, žalobce a) se pak obrátil na policii a zjistil, že policie je s vyděrači spojena. Za této situace odcestovali ze země původu. Žalobce a) dále podrobně popisoval situaci, kdy provozoval parkoviště, které bylo družstva, jehož předsedou byl jeho tchán. Ten byl neznámými lidmi v roce 1996 vyzván k tomu, aby předal parkoviště a vzdal se funkce v družstvu. Odmítl to, přitom ten, kdo tento požadavek uplatnil, byl zástupce ředitele policie ve městě. Následně byly z parkoviště odcizeny dva automobily, jedno z nich patřilo vysoce postavenému policistovi, který požadoval náhradu vyšší, než byla cena nového automobilu, tchán žalobce a) nezaplatil a byl mu obstaven majetek. Přestože soud rozhodl v prospěch tchána, vysoce postavený policista, jemuž patřilo odcizené vozidlo, neustále požadoval peníze. Vykonstruoval obvinění, podle něhož měl žalobce a) se svojí manželkou zajistit prokurátorovi dovolenou. Toto obvinění bylo vyvráceno, policista byl následně ve vazbě. Za to se chtěl pomstít a od roku 2000 do cestovní kanceláře posílal nastrčené osoby. Následně byla manželka žalobce a) obviněna a poté odsouzena. Následně se na ni vztahovala amnestie a všichni tedy ze země svého původu vycestovali. Pokud jde o otázku, zda se žalobce a) obrátil na policejní orgány, uváděl, že jeho manželka se po prvním telefonátu obrátila na policii, nahlásila vydírání, ale neuvěřili jí a nevzali jí ani oznámení. Žalobce a) se nikam neobracel. Že jsou vyděrači spojeni s policií, to žalobce a) dovozoval z toho, že na stejném oddělení byl vyšetřován případ pomluvy prokurátora a následně případ jeho manželky. Žalovaný dospěl k závěru, že žádná z uváděných skutečností nenasvědčuje splnění zákonných důvodů pro udělení azylu podle § 12 ani podle § 13 zákona o azylu, přitom po posouzení osobní situace stěžovatelů a poměrů v zemi jejich původu jim žalovaný neudělil azyl ani z humanitárních důvodů. Z obsahu soudního spisu pak Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelé napadli rozhodnutí žalovaného žalobou u soudu, v níž namítali, že žalovaný nezjistil přesně a úplně skutkový stav věci a důkazy, které si opatřil, nebyly úplné, čímž porušil § 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1, § 33 odst. 2, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Dále stěžovatelé v žalobě namítali, že splňují důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, minimálně pro vztažení překážky vycestování podle § 91 téhož zákona. Žaloba pak byla doplněna o námitky do porušení § 12 zákona o azylu, § 46, 47 odst. 5 a § 33 odst. 2 správního řádu. Krajský soud, který ve spojené věci (včetně obdobné žaloby manželky žalobce a/) rozhodoval, žalobu zamítl, neboť dospěl k závěru, že žalovaný postupoval správně, když stěžovatelům azyl neudělil, neboť jimi uváděné důvody nelze podřadit pod žádný z důvodů podávaných z § 12 ani § 13 zákona o azylu, přitom k rozhodnutí o neudělení azylu z humanitárních důvodů podle § 14 téhož zákona měl dostatek podkladů a meze stanovené zákonem nepřekročil. Ani porušení procesních předpisů krajský soud neshledal. Rozsudek o zamítnutí žaloby byl stěžovatelům doručen dne 10. 6. 2004 a stěžovatelé jej napadli kasační stížností dne 14. 6. 2004.

Stěžovatelé byli účastníky řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a kasační stížnost je tak podána osobami oprávněnými. Kasační stížnost byla podána včas

(§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Za této situace Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, v mezích uplatněných kasačních důvodů přezkoumal a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Namítají-li stěžovatelé podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. nezákonnost rozsudku spočívající v tom, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku splnění důvodů pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, pak Nejvyšší správní soud tuto námitku neshledává důvodnou. Podle § 12 se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod (písm. a/), nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště (písm. b/). Za pronásledování se přitom podle § 2 odst. 5 zákona o azylu pro účely tohoto zákona považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním. Za situace, kdy krajský soud z obsahu správního spisu dovodil, že stěžovatelé (resp. žalobce a/) poukazovali na příkoří, jež však představovala nelegální jednání jednotlivých fyzických osob, nikoli součást státní politiky, použil správný právní předpis, správnou právní normu, přitom jeho interpretaci Nejvyšší správní soud aprobuje. Žalobce a) v průběhu správního řízení poukazoval na skutečnost, že v některých okamžicích jim státní orgány pomohly. Hlavním důvodem odchodu ze země původu byla obava z vyděračů, kteří byli spojováni s policií. Žalobce a) však proti postupu vyděračů nebrojil všemi dostupnými prostředky, jež mu právní řád v zemi jeho původu umožňoval, výslovně uvedl, že on sám se po výhrůžkách, které byly bezprostředním důvodem odchodu ze země původu, na policii, případně na nadřízení orgány, neobrátil. Opírala-li se žádost o azyl toliko o potíže s jednotlivci, byť mohli být z okruhu policistů, pak nemůže být splněna podmínka podávaná z § 2 odst. 5 zákona o azylu, tj. pronásledování ze strany státu, ať již přímé či nepřímé, a důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu nemohou být splněny. Ze skutkového stavu, jak byl zjištěn, nelze ani zprostředkovaně dovozovat, že by potíže, na které stěžovatelé upozorňují, měly být považovány za součást státní politiky v zemi jejich původu, tj. že by šlo o jevy buď přímo orgány veřejné moci vyvolané, podporované či záměrně a vědomě trpěné a nedostatečně potlačované. Represi ze strany státní moci, jež by byla pronásledováním, nelze spatřovat ani v hlídkování policejního automobilu před domem, ani ve vysílání falešných zákazníků do cestovní kanceláře, ani v domovní prohlídce v domě, údajně bez souhlasu soudu. Není-li splněna podmínka pronásledování ze strany státu, není třeba se zabývat podmínkou příslušnosti k určité sociální skupině. Pokud tedy v části směřující do aplikace § 12 zákona o azylu shledal krajský soud žalobu nedůvodnou, při posuzování právní otázky důvodů pro udělení azylu nepochybil.

Namítají-li dále stěžovatelé nesprávný závěr krajského soudu, podle něhož je rozhodnutí o tom, že manželka žalobce a) se dopustila trestného činu, rozhodnutím, jehož důvodnost a zákonnost mu nepřísluší posuzovat, v této části Nejvyšší správní soud přisvědčuje stěžovatelově argumentaci. Za situace, kdy v řízení o udělení azylu je tvrzeno pronásledování ze strany státu způsobené například tím, že žadatel byl v zemi svého původu nedůvodně potrestán za trestný čin, který ve skutečnosti nespáchal, což má být právě projevem takového pronásledování, nelze na okolnosti takového rozhodnutí a priori rezignovat poukazem na nemožnost přezkoumávat jeho důvodnosti a zákonnosti, jež sama

o sobě při přezkumu správních rozhodnutí jistě platí. Jinými slovy tvrdí-li žadatel o udělení azylu, že pronásledování ze strany státu bylo vůči němu uskutečněno právě mimo jiné tím, že byl odsouzen a vězněn, aniž by k tomu bylo důvodu, pak je namístě tato tvrzení posoudit ve světle jiných skutečností, které žadatel o azyl ve správním řízení uváděl. Za správnou v této souvislosti Nejvyšší správní soud považuje argumentaci stěžovatelů, podle níž by při akceptaci takového přístupu odsouzení politických vězňů ve státech, kde jsou lidé vězněni pro své politické názory, muselo být považováno za rozhodnutí, z něhož je třeba při soudním přezkumu rozhodnutí o neudělení azylu vycházet (nikoli zákonné, jak stěžovatelé uvádějí, neboť jejich zákonnost skutečně být posuzována při soudním přezkumu rozhodnutí o neudělení azylu nemůže). Přesto však přisvědčení tomuto názoru není důvodem pro zrušení napadeného rozsudku krajského soudu. Přihlédne-li Nejvyšší správní soud ke skutečnostem, že manželka žalobce a) byla obviněna, poté odsouzena, následně se však na ni vztahovala amnestie, a tedy neprchala společně s žalobcem a) před svým uvězněním, ale podle slov žalobce a) před vyhrožováním ze strany soukromých osob, a že její uvěznění nebylo důsledkem pronásledování ze strany státu, jak bylo již shora podáno, a že žádost o udělení azylu tedy nepředstavuje snahu o hledání nezbytné legální záštity před státní represí v podobě zřetelně bezdůvodného uvěznění, pak uložení trestu manželce žalobce a) samo o sobě nemohlo být pro posouzení důvodnosti jeho žádosti o udělení azylu rozhodující. Respektoval-li tedy Nejvyšší správní soud míru proporcionality, jež musí být v případě zjišťování míry pochybení krajského soudu ve vztahu k důvodnosti podané kasační stížnosti zkoumána, pak pro tuto dílčí vadu v úsudku krajského soudu nyní napadený rozsudek nezrušil.

Námitce absence podpisu oprávněné osoby na rozhodnutí, jež bylo stěžovatelům doručeno, a z toho dovozované nicotnosti rozhodnutí žalovaného (jíž soud zkoumá vždy bez ohledu na rozsah námitek, které byly v řízení uplatněny - § 76 odst. 2 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud rovněž nepřisvědčuje. Nicotnost (neexistenci) správního aktu totiž způsobují jen takové vady řízení, které mají za následek, že o správním aktu nelze v daném případě vůbec hovořit. Může se přitom jednat například o vady spočívají v rozhodování absolutně nekompetentního orgánu, rozhodování podle právního předpisu, který byl přede dnem rozhodnutí bez náhrady zrušen, či absolutní nedostatek zákonem předepsané formy. Namítanou vadu formy rozhodnutí ovšem nelze pokládat za natolik intenzivní, aby mohla založit přímo nicotnost tohoto rozhodnutí. Za nicotné by toto rozhodnutí mohlo být považováno například tehdy, kdyby se posléze ukázalo, že absence podpisu oprávněné osoby odráží fakt, že toto rozhodnutí bylo vydáno zcela bez jejího vědomí. Tak tomu ovšem v daném případě zjevně není. Ve správním spise je totiž založeno vyhotovení rozhodnutí, které je řádně podepsáno oprávněnou osobou. Není tak ve skutečnosti pochyb o tom, že rozhodnutí skutečně vydal ředitel odboru azylové a migrační politiky, tedy osoba oprávněná. Vada rozhodnutí spočívající v nedostatku podpisu namítaná za situace, že součástí správního spisu je vyhotovení rozhodnutí, které je podepsáno oprávněnou osobou a je i jinak bezvadné, nezakládá nicotnost tohoto rozhodnutí.

Namítají-li pak stěžovatelé, že žalobci a) bylo ve správním řízení před žalovaným upřeno jeho právo vyjádřit se k podkladu a ke způsobu jeho zjištění, garantované § 33 odst. 2 správního řádu, ani tato námitka není důvodnou. Z protokolu o pohovoru konaném dne 13. 9. 2001 vyplývá, že žalobce a) byl vyzván k tomu, aby se seznámil s podklady, které budou podkladem pro rozhodnutí žalovaného. Nechtěl se s nimi seznámit, poukazoval toliko na skutečnost, že je mu známo, jaká je situace v zemi jeho původu. Žalovaný tedy své povinnosti podle § 33 odst. 2 správního řádu dostál a nebylo tedy důvodu, aby jeho

rozhodnutí krajský soud pro tuto domnělou procesní vadu rušil a věc žalovanému vracel k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud tedy na základě posouzení kasační stížnosti uzavírá, že kasační stížnost důvodnou není. Z tohoto důvodu ji jako nedůvodnou podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Za této procesní situace se již Nejvyšší správní soud samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelé neměli ve věci úspěch, proto jim právo na náhradu nákladů nenáleží. To by náleželo žalovanému. Protože však žalovaný žádné náklady neuplatňoval a Nejvyšší správní soud ani žádné náklady, jež by mu vznikly a jež by překročily náklady jeho běžné administrativní činnosti, ze spisu nezjistil, rozhodl tak, že žalovanému, přestože měl ve věci plný úspěch, se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Stěžovatelům byl usnesením Krajské soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, č. j. 52 Az 3/2004 - 142 ze dne 17. 6. 2004 (52 Az 326/2003) pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupcem advokát – Mgr. Ervín Perthen. Podle § 35 odst. 7 s. ř. s. Nejvyšší správní soud přiznal tomuto advokátovi odměnu ve výši 3500 Kč (dva úkony právní služby, každý ve výši 1000 Kč, při společném zastupování dvou osob spočívající v první poradě s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a podání kasační stížnosti snížené o 20 % a dva režijní paušály ve výši 75 Kč – to vše podle § 11 odst. 1 písm. b/ a d/, § 12 odst. 4 a § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu); samotná kasační stížnost byla podána sice před ustanovením advokáta zástupcem pro řízení o kasační stížnosti a poté, kdy předchozí řízení před krajským soudem, v němž byl tentýž advokát ustanoven zástupcem, bylo právní mocí napadeného rozsudku skončeno, avšak její sepsání následně ustanoveným zástupcem předešlo potřebě jejího pozdějšího doplňování po ustanovení zástupcem. Z toho důvodu byla ustanovenému zástupci přiznána odměna i za její podání.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. května 2005

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu